

Maria SARNECKA
Szkoła Podstawowa nr 12
Wrocław

KONCEPCJA WŁĄCZENIA UCZNIÓW KLASY IV C SZKOŁY PODSTAWOWEJ NR 12 WE WROCŁAWIU W PROCES OCENIANIA Z INFORMATYKI

1. KONCEPCJA BADAŃ EWALUACYJNYCH

1.1 Wprowadzenie

Z nauczaniem przedmiotowym w tradycyjnej szkole związane jest ocenianie. Jaki jest udział 10-letnich uczniów w tym procesie?

Szukając odpowiedzi na to pytanie przeprowadziłam pod kierunkiem Pana Władysława Mąsiora konkluzywną autoewaluację działań związanych z ocenianiem uczniów.¹

1.2 Obiekt ewaluacji

W roku szkolnym 2001/2002 pracowałam w szkole podstawowej jako nauczycielka nauczania zintegrowanego i informatyki. Uczyłam informatyki 2 spośród 18 grup.

Z uczniami dobrze się znałam, ponieważ wcześniej przez trzy lata byłam ich wychowawczynią w kl. I — III. W tym czasie mieliśmy również zajęcia w pracowni komputerowej, prowadzone wg mojej własnej koncepcji.

Na zajęcia z informatyki w klasie IV, do programu DKW-4014-5/99, wybrałam podręcznik wrocławskich nauczycieli akademickich.²

Po ocenie opisowej w klasach młodszych, musiałam też zacząć oceniać moich uczniów stopniem. W tym celu, zgodnie z WSO, przygotowałam arkusz oceny opisowej z kryteriami oceniania do zaproponowanego przeze mnie programu i rozkładu (załączniki nr 1, 2) uwzględniając:

---

¹ Niemierko B., (1999), *Pomiar wyników kształcenia*, WSiP, Warszawa, s. 287 oraz Wadowski D., (2001), *Ewaluacja w edukacji*, „Ewaluacja, diagnostyka ewaluacyjna oraz terminologia angielska, Skrypt nr 2 dla uczestników III Podyplomowego Studium Ewaluacji Dydaktycznej na Uniwersytecie Gdańskim”, Międzywydziałowe Studium Pedagogiczne UG, Gdańsk, s.15.

² Gurbiel E., Hardt-Olejniczak G., Kołczyk E., Krupicka H., Sysło M. M., (1999), *Informatyka. Podręcznik dla ucznia szkoły podstawowej, klasy 4/6*, WSiP, Warszawa.

- podmiotowość uczniów;
- możliwości techniczne pracowni komputerowej w szkole;
- umiejętności uczniów po lekcjach informatyki w kl. I — III.

Do arkusza oceny opisowej, sporządzanego w szkole w formie tabeli, wprowadziłam rubrykę na samoocenę ucznia. Przy rozbieżnościach w ocenie, ja miałam decydować o stopniu na koniec roku.

Byłam pewna, że współdziałanie w ocenianiu wpłynie korzystnie na motywację uczniów; dzięki znajomości kryteriów wzrośnie ich odpowiedzialność; a przyjęty przeze mnie sposób oceniania będzie obiektywny.

1.3 Przedmiot

Przedmiotem przeprowadzonej ewaluacji jest przedmiotowy system oceniania z informatyki w kl. IVc w Szkole Podstawowej nr 12 we Wrocławiu.

1.4 Zasadniczy problem (fokus) ewaluacji

Zadałam pytanie: Jaki jest udział 10-letnich uczniów w procesie oceniania z informatyki?

1.5 Pytania kluczowe

W wyniku przeprowadzonej autoewaluacji mogę podjąć jedną z trzech opcji decyzyjnych: kontynuować w kolejnym roku pracy z uczniami opisywane działania; zmodyfikować ten proces zgodnie z rekomendacją lub zaprzestać tych działań.³

W związku z tym szukałam odpowiedzi na pytania:

Czy uczniowie byli szczerzy udzielając odpowiedzi w arkuszu oceny opisowej?

W jakim stopniu uczniowie rozumieją kryteria oceniania?

1.6 Kryteria ewaluacji

Pytania kluczowe implikowały kryteria zaproponowanej ewaluacji:

zbieżność szczerości uczniów na podstawie (a) jawnej oceny opisowej i (b) anonimowej ankiety;

zbieżność jawnych ocen uczniów i moich;

dodatkowe propozycje modyfikacji oceniania podane przez uczniów.

1.7 Źródła ewaluacji (próba badawcza)

Badaniem zamierzałam objąć wszystkich 28 uczniów kl. IV c Szkoły Podstawowej nr 12 we Wrocławiu, czyli 2 grupy:

---

³ Konarzewski K, (2000), *Jak uprawiać badania oświatowe. Metodologia praktyczna*, WSiP, Warszawa, s. 91.

- grupę 11 dziewcząt;
- grupę 17 chłopców.

Jest to jedyna klasa w szkole, którą uczyłam informatyki (w szkole są jeszcze dwie nauczycielki informatyki, które opracowały swoje arkusze oceny opisowej), i która uczestniczyła w wypełnianiu arkusza oceny opisowej.

Wobec powyższego, badani uczniowie stanowią populację skończoną.

1.8 Metody i narzędzia

Przygotowana ewaluacja należała do badań praktycznych oceniających⁴. Miała mi dostarczyć informacji o poglądach uczniów kl. IV c nt. oceniania z informatyki.

Materiał empiryczny postanowiłam zebrać za pomocą ankiety. Kwestionariusz ankiety zawierał 7 pytań.

Pytania od 1 do 6 należały do rodzaju dychotomicznych; wymagały wybrania i zaznaczenia jednej z dwóch możliwych odpowiedzi *tak* lub *nie*⁵. Pytanie nr 7 było pytaniem otwartym.

Pytania od 1 do 5 dotyczyły znanych uczniom kryteriów oceniania:

1. Czy umiałaś/ eś wykonać zadania w edytorze tekstu?
2. Czy umiałaś/ eś wykonać zadania w edytorze grafiki?
3. Czy umiałaś/ eś wykonać zadania w arkuszu kalkulacyjnym?
4. Czy umiałabyś/ umiałbyś przysyłać i odbierać wiadomości pocztą elektroniczną?
5. Czy korzystałaś/ korzystałeś z komputera w szkole lub poza szkołą zawsze w sposób odpowiedni do Twojego wieku?

Pytania z ankiety anonimowej od 1 do 5 pozwoliły nam (uczniom i mnie) ponownie zastanowić się nad umiejętnościami uczniów — czy rzeczywiście zasługują na otrzymane oceny końcowe.

Uzyskane wyniki porównałam następnie z wynikami zbiorczymi samooceny uczniów - jawnymi odpowiedziami na pytania dotyczące umiejętności na koniec roku szkolnego, również z rodzaju dychotomicznych:

1. Zdaję sobie sprawę, że w pracowni komputerowej należy zachować szczególną ostrożność i zdyscyplinowanie z uwagi na nasze bezpieczeństwo i wysokie koszty ewentualnych strat.
2. Zawsze tak postępuję.
3. Zdaję sobie sprawę, że komputer ma służyć nauce, pracy, kulturalnej zabawie i rozrywce.
4. Korzystam z niego w ten sposób.
5. Umiem korzystać z poznanych programów w zadanym zakresie.
6. Umiem korzystać z pakietu Office w zadanym zakresie.

---

⁴ Tamże, s. 13.

⁵ Materiały z III Podyplomowego Studium Ewaluacji Dydaktycznej (ów. pomiaru).

7. Umiejętność założenia swojej skrzynki w wybranym programie.
8. Umiejętność korzystania z poczty elektronicznej i Internetu.

Pytania nr 6 i 7 z ankiety anonimowej dotyczyły propozycji uczniów.

6. Czy uważasz, że kryteria wystawienia stopni z informatyki były wystarczające?
7. Jeśli nie, to co należałoby jeszcze wziąć pod uwagę?

Kwestionariusz ankiety przeznaczony był do indywidualnego pisemnego wypełnienia przez każdego badanego i zapewniał:

- możliwość szybkiego zebrania, w sposób wyczerpujący, materiału od skończonej populacji,
- bezpieczeństwo i poufność badanym.

1.9 Organizacja badań

W ciągu trzech tygodni poprzedzających badanie:

- uczniowie wypełnili arkusz oceny opisowej w części przeznaczonej dla ucznia;
- wypełniłam arkusz oceny opisowej w części przeznaczonej dla nauczyciela;
- wystawiłam stopnie na zakończenie roku szkolnego i poinformowałam uczniów o przygotowywanej przeze mnie ankiecie anonimowej nt. znanych im kryteriów oceniania;
- przed klasyfikacją pełniłam dyżur na konsultacjach — rodzice mogli jeszcze przed zatwierdzeniem stopni na koniec roku spotkać się z nauczycielami poszczególnych przedmiotów.

Jeszcze wcześniej, na początku maja, przedstawiłam propozycje ocen na zakończenie roku szkolnego. Wtedy też wspólnie z zainteresowanymi uczniami opracowaliśmy indywidualne zasady ubiegania się o ocenę celującą.

W ostatnim tygodniu roku szkolnego przygotowałam ostateczną wersję i odpowiednią ilość kwestionariusza ankiety.

Z wychowawczynią klasy ustaliśmy termin badania. Przypomnialiśmy też o nim uczniom.

2. PRZEBIEG EWALUACJI

2.1 Opis przebiegu

Materiał empiryczny zebrałam metodą audytoryjną dn. 21 czerwca 2002 r., przed rozdaniem świadectw. Podczas wypełniania kwestionariuszy w sali była też wychowawczyni klasy.

Wszyscy uczniowie wyrazili zgodę na wzięcie udziału w badaniu. Stan klasy wynosi 28 uczniów; obecnych było 26 uczniów; 2 wyjechało wcześniej na wakacje.

2.2 Opis i analiza danych

Materiał empiryczny zebrałam od 26 (na 28) respondentów skończonej populacji.

Wszyscy badani deklarują korzystanie z komputera w szkole lub prywatnie w sposób odpowiedni do wieku.

Wszyscy badani (26) uważają, że potrafią wykonać zadania w edytorze tekstu. Prawie wszyscy (odpowiednio 25 i 24) radzą sobie z arkuszem kalkulacyjnym i edytorem grafiki. Trzech spośród badanych nie podjęłoby się samodzielnie skorzystać z poczty elektronicznej.

Reasumując, 23 uczniów na 26 badanych w zakresie posługiwania się TI deklaruje wszystkie umiejętności.

Z tabeli zbiorczej wynika, że 2 uczniów (nr w tabeli 25 i 26) deklaruje brak wymaganych umiejętności na 50 i 75%.

7 uczniów (5 odpowiedzi *nie*, 2 razy brak odpowiedzi) uważa kryteria wystawiania stopni z informatyki za niewystarczające; przy czym

- 2 wskazuje na gorszą sytuację tych uczniów, którzy nie mają w domu komputerów,
- 1 respondent chciałby, żeby brać pod uwagę to, co uczniowie mający komputery wykonują w domu.

Ponad połowa z tej 7-osobowej grupy nie wymienia, co należałoby jeszcze wziąć pod uwagę oceniając ucznia z informatyki.

3. PODSUMOWANIE

3.1 Wnioski

Wyniki przedstawione w tabeli zbiorczej jawnej samooceny i tabeli zbiorczej ankiety anonimowej dotyczące końcowych umiejętności uczniów kl. IV c są zbieżne. 25 uczniów na 28 dokonujących jawnej samooceny oraz 23 na 26 respondentów ankiety anonimowej deklaruje wszystkie umiejętności w zakresie posługiwania się TI.

Uwzględniając wyniki i 2 nieobecnych, którzy otrzymali wysokie oceny końcowe (1 bardzo doby i 1 celujący), mogę jednoznacznie stwierdzić, że uczniowie byli całkowicie szczerzy dokonując samooceny.

W zakresie zbieżności jawnych ocen uczniów i moich, sytuacja wygląda następująco. 3 uczniów zaznacza w samoocenie brak wszystkich umiejętności, ja wskazuję 1 ucznia; różnica we wspólnej ocenie dotyczy 2 osób. Zatem zbieżność ocen uczniów i nauczyciela wynosi 93%. Z jednej strony przynosi to satysfakcję i dowodzi odpowiedzialności uczniów. Z drugiej zaś — niesie dla mnie informację, że w odczuciu 2 uczniów zawyżyłam oceny (potwierdza to też wynik ankiety anonimowej, gdzie 2 uczniów deklaruje brak wszystkich wymaganych umiejętności).

W przypadku kryteriów wystawiania ocen z informatyki 88% uczniów uznało moją propozycję za wyczerpującą.

Uczniowie nie formułują dodatkowych, nowych kryteriów. 3 (12%) uczniów proponuje uwzględnić warunki, o których wcześniej mówiliśmy na lekcjach: brak komputerów w domu oraz inne umiejętności nabywane i ćwiczane poza szkołą.

Analiza zbieżności odpowiedzi uczniów wykazana na podstawie jawnej samooceny i anonimowej ankiety oraz zbieżności jawnych ocen uczniów i moich, dowodzi szczerości uczniów; a stopień zrozumienia przez nich kryteriów oceniania pozwala kontynuować wspólną pracę uczniów i nauczyciela w kolejnych latach.

Badani uczniowie odpowiedzialnie uczestniczyli badanych w procesie oceniania z informatyki.

Rekomendacje

Zaproponowana wyżej koncepcja pozwoliła na włączenie uczniów kl. IV c Szkoły Podstawowej 12 we Wrocławiu w proces oceniania z informatyki.

Rekomenduję tę koncepcję do kontynuowania lub zastosowania w innych klasach pod następującymi warunkami:

Po przedstawieniu uczniom kryteriów oceniania należy się upewnić, czy dobrze je zrozumieli i zaakceptowali. Obecnie, za najlepsze rozwiązanie uważam *kontrakt* nauczyciela z uczniami.

W opisanej koncepcji, w przypadku rozbieżności jawnych ocen ucznia i nauczyciela, wątpliwości były rozstrzygane przez nauczyciela. Należało by jednak przed wystawieniem stopnia przedyskutować to z uczniem, wyjaśnić różnice w ocenie.

Zaproponowana koncepcja może stanowić kolejny krok w kierunku oceniania przestrzegane przez uczniów jako obiektywne, sprawiedliwe.

LITERATURA

- Gurbiel E., Hardt-Olejniczak G., Kołczyk E., Krupicka H., Sysło M. M., (1999), *Informatyka. Podręcznik dla ucznia szkoły podstawowej, klasy 4/6*, WSiP, Warszawa.
- Konarzewski K., (2000), *Jak uprawiać badania oświatowe. Metodologia praktyczna*, WSiP, Warszawa.
- Materiały z III Podyplomowego Studium Ewaluacji Dydaktycznej (ćw. pomiaru)
- Niemierko N., (1999), *Pomiar wyników kształcenia*, WSiP, Warszawa.
- Wadowski D., (2001), *Ewaluacja w edukacji*, „Ewaluacja, diagnostyka ewaluacyjna oraz terminologia angielska, Skrypt nr 2 dla uczestników III Podyplomowego Studium Ewaluacji Dydaktycznej na Uniwersytecie Gdańskim”, Międzywydziałowe Studium Pedagogiczne UG, Gdańsk.

ZAŁĄCZNIKI

Ocena opisowa z informatyki kl. IV c za semestr pierwszy.

Ocena opisowa z informatyki kl. IV c za semestr drugi (koniec roku szkolnego).

Samoocena ucznia — tabela zbiorcza wyników.

Ankieta dla Uczniów klasy IV c.

Ankieta anonimowa — tabela zbiorcza wyników.

Ocena opisowa z informatyki kl. IV c

(imię i nazwisko)

Samooceena ucznia i ocena opisowa nauczyciela
semestr I

Lp.	Czy umiem	Ucz.	N-1
1.	Założyć folder.		
2.	Pisać w edytorze tekstu.		
3.	Wykonać rys. w edytorze grafiki.		
4.	Połączyć tekst z rys.		
5.	Wykonać zadane obliczenia w arkuszu kalkulacyjnym.		
6.	Zadbać o bezpieczeństwo swoje i sprzętu.		
7.	Wyszukać w Internecie potrzebne informacje.		
8.	Odpowiedzialnie pomóc koledze.		
9.	Wykonać dodatkowe prace.		

Uwagi:

.....
.....
.....

Ocena: .....

.....
(podpis nauczyciela)

Ocena opisowa z informatyki za drugi semestr na koniec roku szkolnego 2001/2002

Lp.	Co potrafię	Ucz.	N-1
1.	Zdaję sobie sprawę, że w pracowni komputerowej należy zachować szczególną ostrożność i zdyscyplinowanie z uwagi na nasze bezpieczeństwo i wysokie koszty ewentualnych strat.		
2.	Zawsze tak postępuję. (patrz pkt 1)		
3.	Zdaję sobie sprawę, że komputer ma służyć nauce, pracy, kulturalnej zabawie i rozrywce.		
4.	Korzystam z niego w ten sposób.(patrz pkt 3)		
5.	Umiem korzystać z poznanych programów w zadanym zakresie.		
6.	Umiem korzystać z pakietu Office w zadanym zakresie.		
7.	Umiem założyć swoją skrzynkę w wybranym programie.		
8.	Umiem korzystać z poczty elektronicznej i Internetu.		

Uwagi:

.....
.....
.....

Ocena:

.....

.....
(podpis nauczyciela)

Samoocena ucznia — tabela zbiorcza wyników

ucz/ kryter	1	2	3	4	5	6	7	8	u ucz	un-1	in odp na pyt
1	1	1	1	1	1	1	1	1	n	t	
2	1	1	1	1	1	1	1	1	n	t	
3	1	1	1	1	1	1	1	1	n	t	
4	1	1	1	1	1	1	1	1	n	t	
5	1	1	1	1	1	1	1	1	n	t	
6	1	1	1	1	1	1	1	1	n	t	
7	1	1	1	1	1	1	1	1	n	t	
8	1	1	1	1	1	1	1	1	n	t	
9	1	1	1	1	1	1	1	1	n	n	
10	1	1	1	1	1	1	1	1	n	n	
11	1	1	1	1	1	1	1	1	n	n	
12	1	1	1	1	1	1	1	1	n	n	
13	1	1	1	1	1	1	1	1	n	n	
14	1	1	1	1	1	1	1	1	n	n	
15	1	1	1	1	1	1	1	1	n	n	
16	1	1	1	1	1	1	1	1	n	n	
17	1	1	1	1	1	1	1	1	n	n	
18	1	1	1	1	1	1	1	1	n	n	
19	1	1	1	1	1	1	1	1	n	n	
20	1	1	1	1	1	1	1	1	n	n	
21	1	1	1	1	1	1	1	1	n	n	
22	1	1	1	1	1	1	1	1	n	n	
23	1	\	1	1	1	1	1	1	n	n	
24	1	\	1	1	1	1	1	1	n	n	
25	1	\	1	\	1	1	1	1	n	n	
26	1	1	1	1	1	1	1	słów	n	n	8-trochę (ucz)
27	1	1	1	1	1	1	1	słów	n	n	8-mie za bardzo (ucz)
28	1	1	1	1	1	1	1	0	n	t	8-ucz nb do końca r. (n=1)

Objaśnienia do tabeli:

u ucz - uwagi ucznia;

u n-1 - uwagi nauczyciela;

1 – tak; 0 – nie; \ - brak odpowiedzi; in odp na pyt – inne odpowiedzi na pytania, uczeń lub nauczyciel wypowiada się w inny sposób niż *tak* czy *nie*, co zostało zapisane w ostatniej kolumnie;

szare pola – w ten sposób zaznaczyłam brak zgodności jawnych ocen ucznia i nauczyciela

Komentarz nauczyciela w uwagach nie wykazany w tabeli:

Dla uczniów nr 1-8, którzy otrzymali ocenę celującą:

Uczeń przygotował i poprowadził cykl lekcji nt. poczty elektronicznej.

Uczennica wspólnie z koleżanką poprowadziła cykliczne zajęcia dla grupy — poczta elektroniczna.

J.w.

Wykorzystując dostępne programy w Internecie, Uczeń potrafi zaprojektować stronę.

Uczeń biegle opanował posługiwanie się programem Microsoft Excel, nawet w zakresie pracy zawodowej.

Uczennica w wolnym czasie pracowała nad przygotowaniem pomocy dydaktycznych z języka obcego wykorzystując dostępne programy PC.

J. w.

Uczennica przygotowała i poprowadziła cykl zajęć dla kl. 1 (zajęcia pozalekcyjne) — wykorzystanie programów komputerowych do nauki j. obcego.

Dla ucznia nr 27, który otrzymał ocenę dobrą:

Uczeń wykonuje zadania najczęściej z pomocą nauczyciela.

Ankieta dla Uczniów klasy IV c

Kończąc naszą współpracę w tym roku szkolnym proszę Was o wypełnienie anonimowej ankiety.

Wypełnienie tej ankiety nie jest obowiązkowe. Informacje zebrane od Was posłużą mi do sprawdzenia, czy wiecie, za co dostawaliście stopnie na lekcjach informatyki i czy trzeba coś w tej sprawie zmienić.

Dlatego proszę Was o:

- zaznaczenie w pytaniach od 1 do 6 znakiem X wybranej przez Was odpowiedzi,
- dopisanie w pytaniu 7 kryteriów, które powinien wziąć pod uwagę oceniając Waszą pracę na lekcjach.

Serdecznie dziękuję

1. Czy umiałaś/ eś wykonać zadania w edytorze tekstu?
TAK NIE
2. Czy umiałaś/ eś wykonać zadania w edytorze grafiki?
TAK NIE
3. Czy umiałaś/ eś wykonać zadania w arkuszu kalkulacyjnym?
TAK NIE
4. Czy umiałabyś/ umiałbyś przysyłać i odbierać wiadomości pocztą elektroniczną?
TAK NIE
5. Czy korzystałaś/ korzystałeś z komputera w szkole lub poza szkołą zawsze w sposób odpowiedni do Twojego wieku?
TAK NIE
6. Czy uważasz, że kryteria wystawienia stopni z informatyki były wystarczające?
TAK NIE
7. Jeśli nie, to co należałoby jeszcze wziąć pod uwagę?

.....
.....
.....
.....
.....

Ankieta anonimowa — tabela zbiorcza wyników

ucz nr pyt	1	2	3	4	5	6	7
1	1	1	1	1	1	1	nic
2	1	1	1	1	1	1	nic
3	1	1	1	1	1	1	nic
4	1	1	1	1	1	1	nic
5	1	1	1	1	1	1	nic
6	1	1	1	1	1	1	nic
7	1	1	1	1	1	1	nic
8	1	1	1	1	1	1	nic
9	1	1	1	1	1	1	\
10	1	1	1	1	1	1	\
11	1	1	1	1	1	1	\
12	1	1	1	1	1	1	\
13	1	1	1	1	1	1	\
14	1	1	1	1	1	1	\
15	1	1	1	1	1	1	\
16	1	1	1	1	1	1	większą liczbę komputerów
17	1	1	1	1	1	0	niektórzy nie mają w domu kompute- rów i gorzej im
18	1	1	1	1	1	0	wychodzi
19	1	1	1	1	1	0	wziąć pod uwagę to, co się robi w domu
20	1	1	1	1	1	0	\
21	1	1	1	1	1	0	\
22	1	1	1	1	1	\	\
23	1	1	1	1	1	\	\
24	1	1	1	\	1	1	nic
25	1	0	1	0	1	1	nic
26	1	0	0	0	1	1	\
tak1	26	24	25	23	26	19	
nie0	0	2	1	2	0	5	
brak\	0	0	0	1	0	2	
tak%	100	92.31	96.15	88.46	100	73.09	
nie%	0	7.69	3.85	7.69	0	19.23	
brak%	0	0	0	3.85	0	7.69	